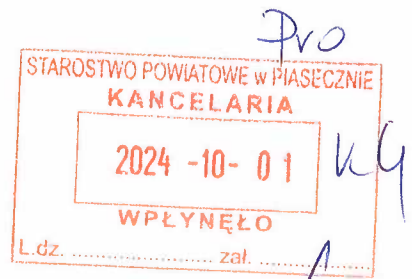

MAZOWIECKI
WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR
ZABYTKÓW

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Warszawie
ul. Nowy Świat 18/20, 00-373 Warszawa
tel. (+48) 22 44 30 400
www.mwzk.pl

RPW/53361/2024 P
Data: 2024-10-01

WRD.5133.2.20.2024.KP

Warszawa, 23 września 2024 r.

ZAWIADOMIENIE

Działając na podstawie art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r., poz. 1292), oraz § 15 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. 2021 r., poz. 56)

- zawiadamiam o włączeniu karty ewidencyjnej krajobrazu kulturowego d. majątku Dobra Ziemskie Mroków usytuowanego w rejonie ul. M. Świątkiewicz i Karasia, na terenie dz. ew. nr 123/3, 123/4, 123/6, 123/7, 125, 126, 127/1, 127/2, 140, 142/2, 142/3, 143, cz. dz. ew. nr 131/4 obręb Mroków, do wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Pochodząca z II poł. XIV w. warowna osada w Mrokowie z obronnym dworem mieściła się na zachowanej do dziś wyspie, utworzonej na bagnistym rozlewisku rzeki. Pierwotnie Mroków należał do zasłużonej dla Rzeczypospolitej rodziny Mrokowiskich herbu Ślepowron, w której posiadaniu był od XVI do XVIII w. Do dziś zachowany dwór powstał prawdopodobnie w XVIII w. Około 1800 r. dwór przebudowano, a nowe zabudowania gospodarcze folwarku przesunięto ku północy, tak, że utworzyły obszerny, przejazdowy majdan, z którego ku dworowi biegła krótka aleja wysadzana lipami, zakończona kolistym podjazdem przed frontem budynku. W latach 20. XX wieku, na biegu rzeki Utraty założono zespół stawów rybnych ciągnących się na północ aż do granic Woli Kossowskiej. W 1925 r. Pacholczykowie założyli w Mrokowie sady produkcyjne, które zajęły całą przestrzeń gospodarczą siedziby, zastępując ogrody warzywne i pola uprawne. W 1943 r. majątek mrokowski wraz ze stawami gospodarstwa rybnego kupił od Pacholczyków Józef Lange.

W ramach rozpoznania wartości zabytkowych obiektu MWKZ dokonał oględzin ww. obiektu oraz analizy stanu zachowania. Teren dawnej posiadłości podzielony jest obecnie na kilka działek o odrębnych własnościach. Główne elementy przedmiotowego założenia mieszczą się w obrębie nieregularnej działki (dz. ew. 125) rozplanowanej między rzeką Utratą a ulicą Marii Świątkiewicz. Drewniany dwór zajmuje centralną pozycję i główny punkt odniesienia omawianej kompozycji. Na zachód od dworu położona jest wyspa otoczona fosą i rozlewiskiem stawu. Wyspa zachowała oryginalny, prostokątny kształt, obieg fosy z wysokimi skarpami obu brzegów i szerokim stawem od południa. W dolinie rzeki w miejscu bagnistych rozlewisk Utraty założone są stawy rybne, obecnie nieużytkowane i zarośnięte trzcinowiskiem, wzdłuż koryta rzeki usypana jest grobla dzieląca staw i nurt rzeki u podnóża skarpy wyspy.

Przy północno-wschodnim narożniku wyspy znajduje się założony na rzucie prostokąta historyczny budynek lamusa. Na południowy zachód od dworu przy polnej drodze odchodzącej na południe stoi drugi budynek gospodarczy nazywany w źródłach wozownią lub garażem. Na południe od dworu znajduje się ogród ze starami drzewami oraz dwie szklarnie z budynkiem gospodarczym.

W północnej granicy dz. ew. 125 znajdują się dz. ew. 143 i 126/2, 126/3, stanowiące obszar dawnych pól uprawnych, dalej na północ część terenu dawnego folwarku (dz. ew. 142/3), na której znajdował się ogród z sadem i staw gospodarczy, tzw. „kaczy staw” (obecnie zarośnięty i nieużytkowany) i przez którą przebiega aleja wjazdowa do dworu (dz. ew. 142/3 i 127/1, 127/2). Dalej na północ znajduje się budynek obory zachowany z zabudowy dawnego folwarku, usytuowany na działkach 140, 126/1 i 127/2. Na otaczającym go terenie znajdują się współczesne zabudowania, część gruntów przeznaczono na ogrody.

Na zachód i północny-zachód od dworu (dz. ew. 123/3, 123/7) znajdują się stawy rybne z groblami oraz część dawnego pola uprawnego (dz. ew. 123/6). Zespół stawów rybnych z lat 20. XX wieku, dziś nieużytkowanych, jest czytelny w zarysie zachowanych linii brzegowych i grobli, zarośnięty trzciniowiskiem. Na głównej grobli wzdłuż rzeki i stawów poprowadzona jest droga (dz. ew. 131/4).

W ocenie Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków krajobraz kulturowy d. majątku Dobra Ziemskie Mroków posiada wartości naukowe oraz historyczne świadczące o wielowiekowej historii założenia, które pomimo dokonanych przekształceń architektonicznych zachowało czytelną formę.

Na podstawie art. 22 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa, a zgodnie z art. 22 pkt. 4 i 5 tejże ustawy, w gminnej ewidencji zabytków (prowadzonej przez organy samorządu terytorialnego w formie kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy) powinny być ujęte zabytki nieruchome: wpisane do rejestru zabytków, znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji oraz inne zabytki wyznaczone przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Zgodnie z art. 39 ust. 3 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. 2024 poz. 725), w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z wojewódzkim/samorządowym konserwatorem zabytków.

Artykuł 7 pkt. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami uwzględnia również ochronę dla zabytku nieruchomego figurującego w gminnej ewidencji zabytków poprzez ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy oraz decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej (linii kolejowej/ lotniska użytku publicznego).

Natomiast zgodnie z § 15 ust. 1 ww. rozporządzenia o zamiarze włączenia karty ewidencyjnej zabytku do wojewódzkiej ewidencji zabytków, o włączeniu tej karty, sporządzeniu nowej karty ewidencyjnej zabytku, o zamiarze wyłączenia karty ewidencyjnej zabytku z wojewódzkiej ewidencji zabytków lub o wyłączeniu tej karty wojewódzki konserwator zabytków zawiadamia niezwłocznie właściciela lub posiadacza zabytku albo nieruchomości lub rzeczy ruchomej, która przestała być zabytkiem.

MAZOWIECKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW

/-/

Marcin Dawidowicz

/podpisano elektronicznie/

KARTA EWIDENCYJNA OBIEKTU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość

Mroków

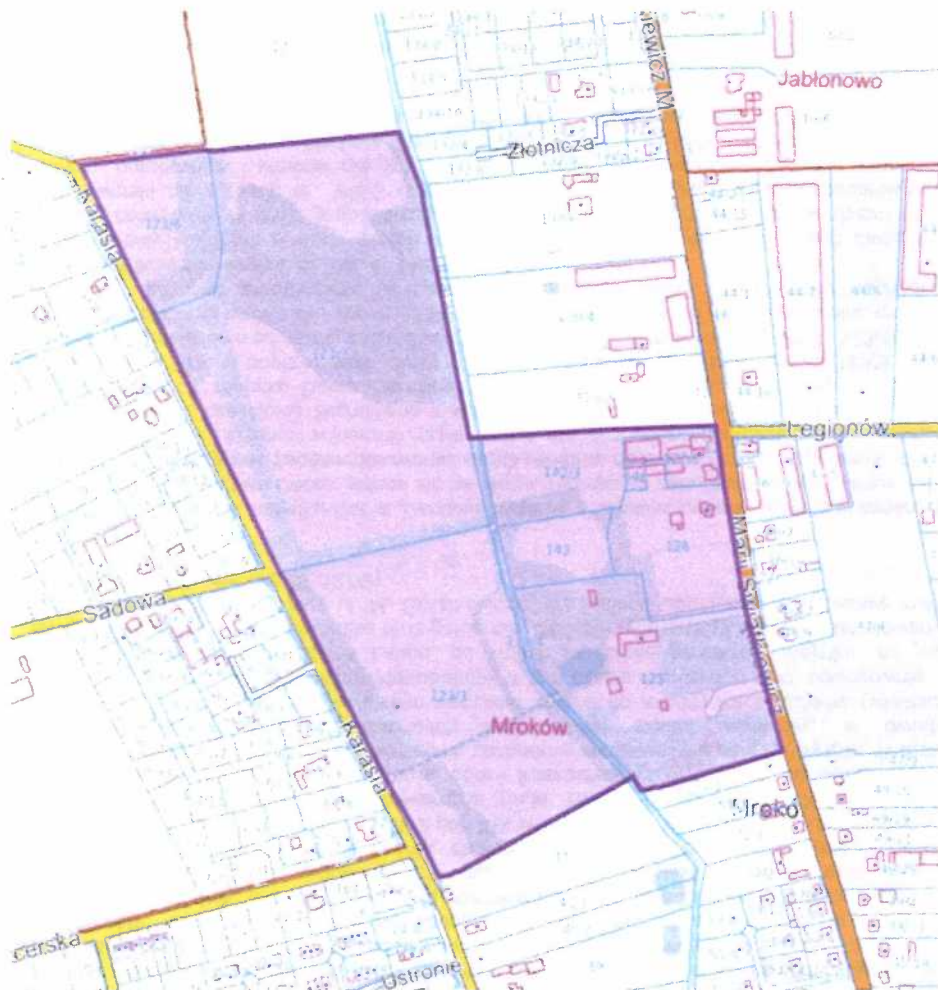
1. Nazwa

Krajobraz kulturowy d. majątku Dobra Ziemskie Mroków

2. Czas powstania

XIX – XX w.

9. Materiały graficzne

Granice d. majątku Dobra Ziemskie Mroków oznaczone kolorem fioletowym.

4. Adres (ulica, nr posesji)

ul. M. Świątkiewicz, ul. Karasia
dz. w. nr 123/3, 123/4, 123/6, 123/7, 125/26, 127/1, 127/2, 140, 142/2, 142/3, 143, cz. dz. ew. nr 131/4 obręb Mroków

126/1
126/2
126/3

5. Przynależność administracyjna

Województwo: mazowieckie

Powiat: piaseczyński

Gmina: Lesznowola

6. Współrzędne geograficzne

N 52°2'36.29 E20°51'24.12

7. Użytkowanie obecne

tereny mieszkaniowe, rolne, leśne, wody powierzchniowe

8. Stan zachowania

dobry

ZA ZGODNOŚĆ Z ORYGINAŁEM
Biuletyn Wydziału Rejestru
i Dokumentacji Zabytków
24 WRZ. 2024
data
Albina Tolysz
podpis

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

HISTORIA

Pierwsza wzmianka na temat Dóbr Ziemijskich Mroków pojawia się na początku XIX w. (1820), w latach 30. XIX w. majątek należał „prawem własności do Stanisława Zadery bezwłasnowolnego, którego głównym opiekunem jest Józef Jasiński”, zgodnie ze spisem w majątku znajdowały się „dwór drewniany zabudowaniami gospodarskimi, chlewikami, kurnikami, oborami, dwoma lamusami, spichlerzem, stajniami, wozowniami, szopą, brogami, sieczkarnią, młynem na stawie, gorzelnią drewnianymi, stodołą, piwnicą i owczarnią murowanymi, dwa ogrody owocowe, sadzawka, kanał i staw, chałupa dla Młynarza z zabudowaniami gospodarskimi, budynek w pruski mur, troje dwojaków drewnianych, karczma drewniana kuźnia, chałup włościańskich 15 z zabudowaniami gospodarskimi” (Dziennik Powszechny, 1832, nr 86). W 2 poł. XIX w. po zachodniej stronie rzeki Utraty istniało 7 stawów rybnych, rozbudowano zabudowę folwarczną (m.in. dwór). Na początku XX w. w bezpośrednim sąsiedztwie dworu znajdowały się lamus, obora (niezachowana) i stodoła, do dworu poprzedzonego podjazdem prowadziła aleja drzew, po stronie zachodniej znajdował się park na wyspie. W czasie I wojny światowej w zabudowaniach dworskich funkcjonował szpital wojskowy, w dwudziestolecie międzywojennym dwór wraz z majątkiem ziemskim należał do rodziny Pacholczyków (właściciele fabryki gilsz papierosowych „Sokół”), najprawdopodobniej w tym czasie wzniesiono m.in. powozownię. W 1943 r. dobra ziemskie zakupiła rodzina Lange, po wojnie nastąpiła parcelacja majątku, na jego terenie funkcjonowała m.in. ferma futrzarska oraz garbarnia. Obecnie teren majątku jest rozparcelowany, znajduje się w rękach prywatnych, przy ul. M. Świątkowskiej wzniesiono współczesną zabudowę mieszkaniową i gospodarczą (dz. ew. nr 126, 127/2).

126/1, 126/2, 126/3

OPIS

Krajobraz kulturowy d. majątku Dobra Ziemijskie Mroków pozostaje czytelny jedynie w części znajdującej się w bliskim sąsiedztwie dworu: składa się na niego historyczna zabudowa – dwór, lamus, powozownia, stodoła, oraz historyczne zagospodarowanie: droga wiodąca do dworu wraz z aleją drzew (dawnej droga na przedłużeniu ul. Legionów w kierunku rzeki Utraty), podjazd, wyspa parkowa, stawy z groblami (staw nr 1 i nr 2) wraz z częściowo zachowaną zielenią (m.in. jesiony wyniośle, lipy, sosny). Granica układu przestrzennego d. majątku Dobra Ziemijskie Mroków wytyczona została od strony południowej wzdłuż granic działek 125, w poprzek rzeki Utraty (dz. ew. nr 131/14), wzdłuż dz. ew. nr 123/3, która stanowi również rozgraniczenie od strony zachodniej (stawy nr 1 i 2) wraz z dz. ew. nr 123/7 i 123/6 (staw nr 3 i 4), od strony północnej wzdłuż dz. ew. nr 123/4 oraz 123/7, następnie od wschodu wzdłuż rzeki Utraty oraz w poprzek rzeki, na przedłużeniu ul. Legionów dz. ew. nr 142/3, a od strony wschodniej wzdłuż ul. M. Świątkowskiej wzdłuż dz. ew. nr 142/2, 127/1, 127/2, 126, 125.

Przedmiotowy krajobraz posiada istotne walory historyczne (budynek drewnianego dworu ujęty został w WEZ, zachowane budynki gospodarcze, czytelny przebieg alei prowadzącej do dworu oraz zieleni – park dworski ujęty został w WEZ, czytelne pozostałości historycznego zagospodarowania terenów rolnych, ogrodowych i stawów rybnych wraz z groblami), oraz naukowe (sposób zagospodarowania majątku Dobra Ziemijskie Mroków jest źródłem wiedzy na temat funkcjonowania gospodarstw podmiejskich, relacji funkcjonalno-przestrzennych oraz ich modernizacji w XIX i XX w.).

ZAGROŻENIA, POSTULATY

Zachowany krajobraz kulturowy zachował czytelny charakter dzięki rozproszonej zabudowie, zachowaniu dotychczasowych form zagospodarowania (tereny uprawne, stawy) oraz zieleni. Istotnym zagrożeniem jest zagęszczenie zabudowy, przeznaczenie tych obszarów na cele zabudowy jednorodzinnej i usługowej (zgodnie z zapisami mpzp gminy Lesznowola dla części obrębu Mroków, uchwała nr 290/XXVI/2020 rady Gminy Lesznowola z 25 czerwca 2020 r.) wymaga zatem kontroli ze strony organu ochrony konserwatorskiej. Postuluje się utrzymanie obecnej funkcji.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

K. Pająk; A. Tołysz, WUOZ Warszawa, 27.08.2024 r.

Katarzyna Pająk

Alicja Tołysz

ZA ZOBOWIĄZANIE REJESTRU I DOKUMENTACJI ZSŁUBKÓW
24 WRZ. 2024
data
Alicja Tołysz
podpis

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW
w Warszawie
ul. Nowy Świat 18/20, 00-373 Warszawa
tel. 22 44 30 400, fax: 22 44 30 401
www.mwzk.pl
-6-